

GRUISVONDSTEN UIT MIDDEN-NOORWEGEN MAAKT DAT ALLES GOED?

door

H.J. Veldhuis

In maart 1997 stond een artikel van mijn hand in het Cb met als titel 'Schelpen verzamelen in Midden-Noorwegen ... is dat wel de moeite waard?'. Het artikel ging over een verzamelreis naar Midden-Noorwegen in juli 1996. Het antwoord op de vraag was toen dat het niet de moeite waard is om in Midden-Noorwegen te verzamelen, als je niet via duiken of dreggen de mogelijkheid hebt om materiaal te verzamelen. Het aantal soorten dat ik op de weinige strandjes en tijdens het duiken verzamelde was slechts 54. Maar ik vermeldde ook dat ik nog enkele gruismonsters had liggen die ik nog moest onderzoeken en dat ik daarover later zou publiceren. Nu is het dan zover.

Ik verzamelde tijdens de rondtocht door Midden-Noorwegen drie gruismonsters. De eerste twee gruismonsters nam ik tijdens een tweetal duiken die ik met het duikcentrum van Strømsholmen maakte. Beide duiken vonden plaats in een gedeelte waar het Kornstadfjorden, dat tussen de twee eilanden Eide en Averøy ligt, uitmondt in de Noorse Zee. Het fjord is hier sterk verbreed en wordt optisch afgesloten door de Atlanterhavsveien. Deze weg verbindt de twee eilanden met elkaar door middel van bruggen tussen de vele eilandjes. Eén van de Noren, waarmee ik dook, gaf dit gedeelte een andere naam, namelijk Låvøyfjorden. Deze naam kon ik echter niet vinden op de diverse landkaarten.

Het eerste gruismonster nam ik op 4 juli bij de duikplaats 'Alpetoppen' op een diepte tussen de 20 en 23 meter. De duikplaats ligt vrijwel aan het einde van het fjord ten zuiden van het tweede eiland van de Atlanterhavsveien. Dit gruismonster was van goede kwaliteit al was het in vergelijking met de andere monsters het minst soortenrijk. Ik trof 59 verschillende soorten aan, waarvan ik er 20 niet in de andere gruismonsters tegenkwam. De twee kleppigen *Pododesmus squama* en *Hiatella arctica* hadden de overhand en van de buikpotigen kwam *Onoba semicostata* het meest voor. Voor de laatstgenoemde soort is dat niet opvallend, want ook in de andere monsters kwam deze soort veelvuldig voor. Bij de soorten die uniek waren zaten er een aantal waarvan ik slechts 1 exemplaar vond en dat zijn dan ook echte toevalstreffers. Daarvan vind ik noemenswaardig: *Puncturella noachina*, *Margarites costalis*, en een mooi doubletje van *Hyalopecten similis*.

Het tweede gruismonster nam ik op 5 juli bij de duikplaats 'Mannholmene' op een diepte van 13 meter. Deze duikplaats ligt verder het fjord in ten noordwesten van het eiland Averøy en ten noorden van het plaatsje Tøvik. Met 78 soorten was dit monster het meest soortenrijk en van een prima kwaliteit. Zo trof ik diverse buikpotigen aan met vleesresten, die ik waarschijnlijk levend verzameld heb: *Euspira pulchella*, *Raphitoma linearis*, *Retusa truncatula* (waaronder exemplaren van de vorm *mammillata*), *Crenella decussata* en *Astarte montagui*.

Ik noemde niet de vondst van *Caecum glabrum*. Het gevonden exemplaar bevatte vleesresten en het operculum zat daaraan vastgeplakt, dus moet ik de soort ter plekke levend verzameld hebben. Voor zover ik in de literatuur kon achterhalen is de vondst in Strømsholmen de meest noordelijke (63°0' N) vondst. Tussen het noordelijkste stipje op het verspreidingskaartje van Van der Linden (1986) en mijn vindplaats ligt hemelsbreed zo'n 200 kilometer. In het gruismonster kwamen twee soorten zeer vaak voor: bijna 5000 exemplaren van *Pusillina sarsi* en ruim 3300 exemplaren van *Onoba semicostata*. Ook vind ik het opvallend dat ik bijna 1000 exemplaren van *Onoba aculeus* vond, terwijl deze soort in de andere gruismonsters ontbrak. *Anatoma crispata*, *Thesbia nana*, *Ammonicera rota*, *Deleopecten vitreus*, *Montacuta ferrugini-*

nosa en *Tellina pygmaeus* wil ik vermelden van de 21 soorten die ik in de andere gruismonsters niet tegenkwam.

Het derde gruismonster verzamelde ik bij het plaatsje Oksvoll. Ten noorden van Oksvoll loopt een soort landbrug met ten westen het Valsfjorden en ten oosten het meer Koet. Aan het Valsfjorden zag ik op een strandje een grote hoeveelheid schelpenzand liggen. De manier waarop het op het strand lag, deed me concluderen dat dit zand er door vrachtwagens was gestort en van een andere plaats afkomstig moet zijn geweest. Dit gruismonster was verreweg het grootste, zo'n 2.5 kilo.

Dit gruismonster was van een veel mindere kwaliteit. Veel soorten waren verweerd, beschadigd en verbleekt. Na in een deel van het gruis 63 soorten te hebben gevonden, deed ik avond aan avond geen nieuwe vondsten meer. Ik had dan ook geen behoefte de rest van het gruis nog langer te onderzoeken. Bij de vondsten zaten toch nog zo'n 13 unieke soorten, althans soorten die ik in het gruis, dat ik al duikende verzameld had, niet had gevonden. Dat waren onder anderen exemplaren van de soorten *Philine scabra*, *Cyllichna cylindracea*, *Abra longicallus* en *Corbulla gibba*.

Bij het schrijven van dit artikel herinner ik mij hoe het verzamelen in Midden-Noorwegen thuis verder ging. Ik had in dat jaar een microscoop gekocht en het gruis uit Noorwegen was dankbaar studiemateriaal. Veel kleine soorten, die ik alleen van afbeeldingen kende, passeerden mijn ogen en belandden in buisjes. Iedere keer weer was ik verbaasd over de pracht van de kleine soorten.

In het gruis verzamelde ik in totaal 112 verschillende soorten (3 keverslakken, 69 buikpotigen en 40 tweekleppigen). Tezamen blijken de soortenlijst van het eerdere artikel en de soortenlijst van de gruisvondsten 134 soorten te bevatten. Daarbij zaten 58 nieuwe soorten voor mijn collectie. De gruisvondsten maakten dus alles goed en de verzameltocht naar Midden-Noorwegen was dan ook zeker de moeite waard.

Literatuur

- Belle, R.A. van, 1983. De Europese Keverslakken. Vita Marina tab. 8: 9-132.
 Goud, J., 1990. Noordzee-weekdieren: Gastropoda. Vita Marina tab. 26: 1-62.
 Graham, A., 1988. Synopsis of the British Fauna 2. Molluscs: Prosobranch and Pyramidellid Gastropoda (Second E). E.J. Brill / Dr. W. Backhuys, Leiden.
 Herschberg, J.B., 1992. Een malacologische kennismaking met Noord-Noorwegen. Vita Marina, 41(3).
 Linden, J. van der, 1986. Het genus *Caecum* in Europa. Vita Marina tab. 9: 403-414.
 Möller Christensen, J., 1979. Schelpen. bv W.J. Thieme, Zutphen.
 Nordsieck, F., 1968. Die europäischen Meeres-Gehäuseschnecken (Prosobranchia). Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
 Nordsieck, F., 1969. Die europäischen Meeresmuscheln (Bivalvia). Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
 Poppe, G.T. & Y. Goto, 1991. European Seashells - vol. 1. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden.
 Poppe, G.T. & Y. Goto, 1993. European Seashells - vol. 2. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden.
 Tebble, N., 1976. British Bivalve Seashells. Her Majesty's Stationery Office, Edinburgh.
 Thompson, T.E., 1988. Synopses of the British Fauna No. 8. Molluscs: Benthic Opisthobranchs (Second E). E.J. Brill / Dr. W. Backhuys, Leiden.
 Veldhuis, E. 1997. Schelpen verzamelen in Midden-Noorwegen ... is dat wel de moeite waard? Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., No. 295: 42-48.
 Wagner, H.P., 1991. Review of the European Pectinidae. Vita Marina, 41(1).
 Ziegelmeier, E., 1973. Die Schnecken (Gastropoda Prosobranchia) der deutschen Meeresgebiete und brackigen Küstengewässer. Biologische Anstalt Helgoland, Hamburg.
 Ziegelmeier, E., 1974. Die Muscheln (Bivalvia) der deutschen Meeresgebiete. Biologische Anstalt Helgoland, Hamburg.

Adres van de auteur:
 Jacob van Ruysdaelstraat 19
 7482 XA Haaksbergen

E-mail 1: erikveldhuis@planet.nl

E-mail 2: h.j.veldhuis@elt.hen.nl

Internet: <http://home.planet.nl/~erikveldhuis/>